

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

“ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΑΕΙΦΟΡΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ”

Τα επικρατούντα μοντέλα αστικής ανάπτυξης έχουν φέρει ψηλά επίπεδα οικονομικής ευημερίας όχι, όμως, ψηλά επίπεδα ποιότητας ζωής. Έτσι, οι αστικές περιοχές και οι κάτοικοί τους αντιμετωπίζουν μια σειρά από περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, κοινωνικές, οικονομικές και διοικητικές προκλήσεις.

Οι προκλήσεις αυτές επιβάλλουν τη διαμόρφωση ενός οράματος για ένα αστικό μέλλον στα πλαίσια του οποίου θα μπορούν να επιτυγχάνονται, ταυτόχρονα, οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προσδοκίες των πολιτών.

Ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ευρωπαϊκή Θεματική Στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον απαιτεί την καλύτερη διαχείριση των αστικών περιοχών μέσω της ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο.

Η Διακήρυξη αυτή έχει ως στόχο να ενθαρρύνει αλλά και συνδράμει τις δημοτικές αρχές στην υιοθέτηση συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα θεμάτων προτεραιότητας που μπορούν να υλοποιηθούν σε ένα σύντομο χρονικό ορίζοντα 3 ως 5 χρόνων, μέσω,

α) της υιοθέτησης δράσεων προσαρμοσμένων στις τοπικές πραγματικότητες και τις προτεραιότητες των πολιτών,

β) της διαμόρφωσης των ευρύτερων επιδιώξεων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την ανάληψη ευθυνών στα πλαίσια της επικείμενης αναδιάρθρωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και

γ) της αποδοχής γενικότερων κοινών θέσεων που θα προωθούνται σε θέματα που άπτονται, κυρίως, της κρατικής εξουσίας.

Οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης βρίσκονται, τώρα, στο επίκεντρο των προσπαθειών για ένα ουσιαστικό μετασχηματισμό του αστικού περιβάλλοντος.

Η τοπική αυτοδιοίκηση ασκείται σε ένα επίπεδο το οποίο βρίσκεται κοντά σε

εκείνο στο οποίο τα προβλήματα είναι υπαρκτά για το δημότη, και μοιράζεται την ευθύνη με το Κράτος για την επίλυσή τους, με την προώθηση αλλαγών στον τρόπο διαβίωσης και τα συστήματα παραγωγής, κατανάλωσης και χωροδομής.

Οι τοπικές κοινωνίες έχουν τόση ποικιλομορφία ώστε να μην υπάρχει ένα συγκεκριμένο μοντέλο αειφορίας που να τις χαρακτηρίζει. Η γενική επιδίωξη είναι οι πόλεις να γίνουν τόποι στους οποίους οι άνθρωποι να θέλουν να ζουν και να εργάζονται σ' αυτούς, τώρα και στο μέλλον. Αυτό σημαίνει να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της τωρινής αλλά και των μελλοντικών γενιών.

Λαμβάνοντας καθοριστικά υπόψη τα πιο πάνω, όπως έχουν εκφραστεί σε σειρά διακηρύξεων και συμφωνιών των πόλεων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, επιδίωξη είναι να γίνουν οι πόλεις,

περιβαλλοντικά ευαίσθητες- ενεργά επιδιώκοντας την ελαχιστοποίηση των κλιματικών αλλαγών, την προστασία του περιβάλλοντος, την ελαχιστοποίηση της δημιουργίας αποβλήτων, την αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την προστασία και βελτίωση της βιοποικιλότητας, την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση, την ενθάρρυνση περιβαλλοντικά ηπιότερων τρόπων ζωής, τις καθαρότερες γειτονίες,

καλά σχεδιασμένες και κτισμένες - με ένα κτιστό περιβάλλον υψηλής ποιότητας που να προσφέρει μια αίσθηση του τόπου, δημόσιους και πράσινους χώρους που να είναι φιλικό προς το χρήστη, ικανοποιητικό εύρος κατοικιών, κατάλληλο σχεδιασμό, ανθρώπινη κλίμακα, εφικτή πυκνότητα, υψηλής ποιότητας ευέλικτες κατοικίες με φιλικά υλικά και συσκευές, κτίρια και δημόσιους χώρους που προωθούν τη δημόσια υγεία και την ασφάλεια, προσβασιμότητα σε δουλειές, και βασικές υπηρεσίες,

με καλές συνδέσεις - με καλές επικοινωνίες και συγκοινωνίες, διάφορες μορφές διακίνησης που ευκολύνουν την αειφόρο κινητικότητα και αποθαρρύνουν τη χρήση ιδιωτικών οχημάτων, κατάλληλες διευκολύνσεις για στάθμευση, ευρύτητα διαθέσιμες τηλεπικοινωνίες και προσβάσεις στο Internet, και καλή πρόσβαση σε περιφερειακά και διεθνή δίκτυα,

καλά εξυπηρετούμενες- με εκπαιδευτικές και κοινωνικές υπηρεσίες καθώς και υπηρεσίες δημόσιας υγείας που να είναι εύκολα προσβάσιμες σε όλους και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δημοτών, και

Δίκαιες για όλους – αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ατόμου, και υπηρετώντας ταυτόχρονα τα συμφέροντα τόσο της σημερινής γενιάς όσο και των γενιών που θα έρθουν.

Οι στόχοι, οι επιδιώξεις και τα μέτρα της Διακήρυξης που αναφέρονται στο Παράρτημά της, επιλέγηκαν με βάση τα κριτήρια της αναγκαιότητας, της σχετικότητας, της δυνατότητας ανάληψης ουσιαστικού ρόλου από μια τοπική αρχή, της ύπαρξης σωρείας πρακτικών υποδειγμάτων στη Ευρώπη για άντληση εμπειριών, και της συμβατότητας με Ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης.

Η συστηματική προώθηση της Διακήρυξης θα γίνει και οργανωμένα, στο επίπεδο της Ένωσης Δήμων Κύπρου, ιδιαίτερα για εκείνα τα συστατικά της που αφορούν ευρύτερα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, αλλά και, κυρίως, από τις ίδιες της τοπικές αρχές ή ομάδες από αυτές, ανάλογα με τη σχετικότητα του κάθε μέτρου καθώς και το βαθμό προτεραιότητάς του σε τοπικό επίπεδο.

Αναμφίβολα, η επιτυχία στην υλοποίηση μέτρων που επιδιώκουν τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών, στηρίζεται, σε σημαντικό βαθμό, στη δημιουργικότητα και τη δέσμευση των τοπικών κοινωνιών για πρόοδο και ευημερία. Όμως, για να είναι αποτελεσματική, η δράση σε τοπικό επίπεδο χρειάζεται ταυτόχρονα και την ενθάρρυνση και υποστήριξη του Κράτους, η οποία θα επιδιωχθεί ενεργά.

12.01.2010.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΑΕΙΦΟΡΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Στο μέτρο του μεγέθους και των δυνατοτήτων τους, οι Α.Τ.Α. θα κινηθούν ενεργά ώστε η άσκηση της δημοτικής διακυβέρνησης να χαρακτηρίζεται από τις ακόλουθες θεμελιώδεις αρχές:

Συμμετοχή

Διαρκής και ανοικτή επικοινωνία με όλους τους δημότες για να διασφαλιστεί συνεχής και αμφίδρομος διάλογος, με πρωτοβουλίες από την ίδια τη δημοτική αρχή, όπως με καλά προετοιμαζόμενες δημόσιες συζητήσεις σε επίπεδο ενορίας ή γειτονιάς, ή με ομάδες πολιτών ειδικών ενδιαφερόντων.

Διαπίστωση των θέσεων και επιθυμιών των δημοτών με ετήσιες έρευνες αντιλήψεων/ ικανοποιήσεως σε θέματα όπως η καθαριότητα, η συντήρηση των δρόμων/ πεζοδρομίων, η διαχείριση των αποβλήτων, η ανακύκλωση, οι ασύμβατες χρήσεις, ο έλεγχος των χόρτων, το πράσινο, οι οχλήσεις από σκύλους, τα προβλήματα από τα οχήματα, κλπ.

Ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενθάρρυνση της σύστασης κοινών ομάδων του δήμου και δημοτών, ομάδων ή φορέων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων, όπως εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ημερίδων.

Ηθική και υλική στήριξη μη κερδοσκοπικών φορέων που ενεργοποιούνται στην πόλη για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων/ προβλημάτων, όπως η φτώχεια, η κοινωνική απομόνωση, η καθαριότητα.

Διαφάνεια

Πλήρης δημοσιότητα στις δημοτικές δραστηριότητες και διασπορά πληροφοριών, με περιοδικές εκδόσεις, ανακοινώσεις, δημοσιογραφικές διασκέψεις, κλπ.

Διαφημίσεις ευαισθητοποίησης με διάφορες εκδόσεις, δελτία τύπου, SMS, αφίσες σε λεωφορεία και στάσεις λεωφορείων, ενημερώσεις ιστοσελίδων,

παρουσιάσεις και συμμετοχές σε εκδηλώσεις / εκθέσεις, χρησιμοποίηση τηλεόρασης, ραδιόφωνου, δημοφιλών ιστοσελίδων.

Εγκαθίδρυση προγράμματος συλλογής χριστουγεννιάτικων δέντρων από τα σπίτια.

Υιοθέτηση, παρακολούθηση και δημοσιοποίηση δεικτών συνθηκών διαβίωσης για την πρόοδο στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, π.χ. μείωση εκπομπών CO₂, μήκος ποδηλατόδρομων, αύξηση πρασίνου, ποιότητα ατμόσφαιρας, κλπ.

Ενθάρρυνση του θεσμού της ανασκόπησης από ομόλογους, δηλαδή επισκέψεων από άλλες δημοτικές αρχές της Κύπρου ή του εξωτερικού και κριτικής αξιολόγησης διαφόρων σχετικών παραμέτρων της λειτουργίας της πόλης.

Τοπική Οικονομία

Θετική προβολή των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν αειφόρα συμπεριφορά, όπως με βραβεύσεις ή επισκέψεις δημοτικών συμβουλίων.

Ενθάρρυνση της συμμετοχής τοπικών επιχειρήσεων στις δημοτικές δραστηριότητες, όπως με κοινά προγράμματα ή την υιοθέτηση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης από αυτές.

Ισότητα

Εντοπισμός, καταγραφή, αξιολόγηση των κενών και διαφορών που υπάρχουν στην περιβαλλοντική κατάσταση και την κατάσταση δημόσιας υγείας μεταξύ ενοριών ή γειτονιών και προώθηση προγραμμάτων σμίκρυνσης των διαφορών αυτών.

Συνεργασίες

Συνεργασίες μεταξύ τοπικών αρχών και διεθνών δραστηριοτήτων για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της δημόσιας υγείας.

Αδελφοποίηση με αειφόρες, υγιείς ή πράσινες πόλεις.

Συμμετοχή σε διεθνή και ευρωπαϊκά σώματα για αειφόρο ανάπτυξη και δημόσια υγεία.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ/ ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Γενικά

Ορισμός Δημοτικού Συμβούλου ως αρμόδιου για την αειφόρο ανάπτυξη.

Υιοθέτηση διαδικασίας αξιολόγησης όλων των δημοτικών προτάσεων / προγραμμάτων σε συσχετισμό με τις διαστάσεις αειφορίας που έχουν (ή δεν έχουν).

Αειφόρα Χρήση Γης

Επιδίωξη διαμόρφωσης και εισαγωγής στα Τοπικά Σχέδια νέων στόχων/ πολιτικών/ στρατηγικών/ μέτρων για τα ακόλουθα:

α) **δημοτική διακυβέρνηση**: εντοπισμός συγκεκριμένων αναγκών/ αδυναμιών των επηρεαζόμενων Α.Τ.Α. και διαμόρφωση εξειδικευμένου προγράμματος αντιμετώπισής τους, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των ΤΣ,

β) **συντονισμός υπηρεσιών** (μεταξύ τους και με τις Α.Τ.Α.): καθορισμός των υπηρεσιών/ αρχών που έχουν την ευθύνη προώθησης των διαφόρων πολιτικών/ μέτρων· διασφάλιση ότι θα έχουν τις δυνατότητες να υλοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους· δημιουργία μηχανισμού επαφών/ επικοινωνίας για διαβουλεύσεις, αλληλοενημέρωση και επίλυση διαφορών,

γ) **δημοσιονομικά**: παροχή δυνατοτήτων για χρήση δημοσιονομικών εργαλείων (φόροι, επιβαρύνσεις, κίνητρα, απαλλαγές, κλπ.), σε συνδυασμό με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και κρατικές χορηγίες για να εφαρμοστούν τα μέτρα που προβλέπονται σε ένα ΤΣ,

δ) **ύδρευση**: συσχετισμός της επέκτασης των δυνατοτήτων ανάπτυξης με την εκτίμηση των υδατικών πόρων και των δυνατοτήτων εξυπηρέτησης των νέων αναπτύξεων με νερό, σε συνδυασμό με μέτρα εξοικονόμησης νερού από υφιστάμενες αναπτύξεις.

Ασυμπλήρωτες/ Ημιτελείς Κατασκευές¹

Διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής με επανεξέταση των αδυναμιών του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, κίνητρα, αντικίνητρα, κλπ., για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα με τις υφιστάμενες κατασκευές και να αποτραπεί η δημιουργία νέων.

Πινακίδες

Διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής για την αντιμετώπιση της αισθητικής όχλησης από πινακίδες στα κτίρια, τα πεζοδρόμια, τα περίπτερα, τους στύλους, κλπ.

Ανεπιθύμητες Επιγραφές

Δημιουργία διαδημοτικής υπηρεσίας καθαρισμού επιγραφών, συμβόλων και συνθημάτων σε τοίχους κτιρίων. Δημιουργία μητρώου μελών με δικαίωμα προτεραιότητας για καθαρισμό και ειδικές τιμές. Εγκαθίδρυση τηλεφωνικής γραμμής αναφοράς ώστε οι ιδιοκτήτες κτιρίων να μπορούν να αναφέρουν την ύπαρξή τους.

Αστικός Εμπλουτισμός

Προκήρυξη διαγωνισμών για τη χρηματοδότηση της δημιουργίας από καλλιτέχνες - επαγγελματίες, ερασιτέχνες- και της τοποθέτησης έργων/ γλυπτών ανοικτού χώρου, σε συσχετισμό με τη διασφάλιση της προστασίας και συντήρησης των έργων.

Ποιότητα της Ατμόσφαιρας

Διαμόρφωση πολιτικής για τον περιορισμό της εκπομπής σωματιδίων από ανοικτούς χώρους, όπως με τους τρόπους καθαρισμού τους, τη διατήρηση ελεγχόμενης φυτοκάλυψης και την εφαρμογή πορωδών επιφανειών σε χώρους στάθμευσης.

Διεύρυνση της τοποθέτησης φωτεινών πινακίδων ενημέρωσης για τα επίπεδα

---

¹ Το πρόβλημα αφορά ημιτελείς οικοδομές, αλλά και δρόμους και πεζοδρόμια.

της ρύπανσης.

Θόρυβος/ηχορρύπανση

Ρύθμιση του θέματος των νέων αναπτύξεων σε περιοχές που υποφέρουν από θόρυβο, με πρόνοιες για τουλάχιστον μια πρόσοψη που δεν επηρεάζεται από θόρυβο, δυνατότητες για κλειστά μπαλκόνια, ηχομονώσεις προσόψεων, υλικά αντανάκλασης θορύβου, διπλά τζάμια, κλπ.

Τοποθέτηση ηχοπετασμάτων σε δρόμους 4 λωρίδων που διασχίζουν κατοικημένες περιοχές.

Ετοιμασία και ανάπτυξη ολοκληρωμένης πολιτικής αρχών ρύθμισης της ταχύτητας σε οικιστικές περιοχές.

Εφαρμογή, πάνω σε πιλοτική βάση, ασφάλτου ελάττωσης του θορύβου (πορώδης σε μια ή δυο στρώσεις ή άλλα μίγματα) κατά τις εργασίες συντήρησης και σε νέες κατασκευές σε δρόμους που μεταφέρουν σημαντικό αριθμό οχημάτων (π.χ. 2 000 οχήματα/ ημέρα και όπου το όριο ταχύτητας υπερβαίνει μια καθορισμένη ταχύτητα, π.χ. τα 40 χλμ/ω.) και σε τμήματά τους που προκαλούν ιδιαίτερα προβλήματα, όπως οι διασταυρώσεις, οι στροφές, οι ανωφέρειες, κλπ.

Δημιουργία διαδημοτικής υπηρεσίας άμεσης ανταπόκρισης για την αντιμετώπιση των προβλημάτων θορύβου που συμβαίνουν το βράδια.

Έλεγχος της διέλευσης βαρέων οχημάτων από ευαίσθητες περιοχές.

Έλεγχος ωραρίων προσγείωσης/ αναχώρησης από τα αεροδρόμια το βράδια και καθορισμός συστήματος τελών προσγείωσης με βάση τα επίπεδα θορύβου.

Κλιματικές Αλλαγές

Ετοιμασία Σχεδίου Δράσης των Δήμων της Κύπρου για τον Ανθρακα, με στόχους μείωσης των εκπομπών, χρονοδιάγραμμα και μέτρα σε τομείς όπως οι μεταφορές και η ενέργεια.

Διαμόρφωση πολιτικής για την αντιμετώπιση των τοπικών επιπτώσεων από τις κλιματικές αλλαγές (π.χ. από παράκτια διάβρωση, διείδυση θαλάσσιου νερού,

άνοδο της στάθμης της Θάλασσας, ελλείψεις υδροδότησης, ακραία φαινόμενα καύσωνα ή πλημμυρών, κλπ.).

Ενέργεια

Αξιοποίηση υφιστάμενων εξειδικευμένων φορέων για την παροχή συμβουλών στις δημοτικές αρχές για την αποδοτική χρήση ενέργειας, την εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων σε δημοτικά κτίρια- όπως καυστήρες, συστήματα φωτισμού, κλιματιστικά, μεγάλες συσκευές, προωθημένα συστήματα θερμομόνωσης-, την παρακολούθηση της κατάστασης κατανάλωσης όλων των δημοτικών κτιρίων/ εγκαταστάσεων με συστήματα συνεχούς παρακολούθησης, την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την εκπαίδευση/ ενημέρωση προσωπικού.

Χορηγίες σε ιδιοκτήτες κτιρίων που διαθέτουν τις στέγες τους για την τοποθέτηση και εκμετάλλευση φωτοβολταϊκών από εταιρείες ή δημόσιους οργανισμούς.

Επιλογή αριθμού νοικοκυριών κάθε χρόνο και χρηματοδότηση μέσω και της εφαρμογής ειδικών δημοσιονομικών μέτρων της ετοιμασίας προφίλ πράσινου σχεδίου και της παροχής συμβουλών για την έξυπνη κατανάλωση ενέργειας.

Επιστροφή επιβαρύνσεων/ φόρων, παροχή πιστώσεων, κλπ., για την εθελοντική εφαρμογή ορισμένων μη υποχρεωτικών πράσινων παραμέτρων σε κτίρια, π.χ. δροσερές στέγες (κατά κανόνα λευκές ή με ανοικτά χρώματα), πράσινες στέγες εκτατικού τύπου, χρήση υλικών με ψηλή ηλιακή αντανάκλαση και θερμικές εκπομπές.

Εγκατάσταση συστημάτων μετατροπής αποδοτικού φωτισμού και αισθητήρων χρήσης/ μέρας σε χώρους στάθμευσης.

Αντικατάσταση των φώτων τροχαίας και δημόσιου/ δημοτικού φωτισμού με λαμπτήρες τεχνολογίας Light Emitting Diode, που προσφέρουν μακρύτερη διάρκεια ζωής και ψηλή αποδοτικότητα.

Μεταφορές και Κινητικότητα

Υποστήριξη του προγράμματος για τη ριζική αναδιάρθρωση του συστήματος δημόσιων αστικών συγκοινωνιών και το συνολικό εκσυγχρονισμό και αντικατάσταση του στόλου των επιβατικών λεωφορείων με σύγχρονα, φιλικά στο περιβάλλον και την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών επιβατικής μεταφοράς.

Ετοιμασία τεχνοοικονομικής μελέτης για συστήματα ελαφρού τραμ σε ράγες στο επίπεδο του δρόμου στα αστικά συμπλέγματα Λευκωσίας και Λεμεσού, με συνεργασία όλων των δημοτικών αρχών, του δημόσιου τομέα, φορέων του ιδιωτικού τομέα, των εταιρειών λεωφορείων και των αστικών ταξί.

Διαμόρφωση από μεγάλα δημόσια, δημοτικά και ιδιωτικά κέντρα εργοδότησης, πανεπιστημιακά ιδρύματα, κλπ., συλλογικών σχεδίων κινητικότητας για τη διακίνηση του προσωπικού/ φοιτητών τους (π.χ. ετήσια εισιτήρια, δωρεάν εισιτήρια, τέλη στάθμευσης, μεταφορά με μικρά λεωφορεία, κλπ.).

Εγκαταστάσεις «Park and Ride», με χώρους στάθμευσης, συστήματα εξυπηρέτησης με λεωφορεία, διευκολύνσεις ενοικίασης ποδηλάτων, και εξυπηρέτηση με περιβαλλοντικά φιλικά ταξί (υβριδικά, ηλεκτρικά, χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας)..

Μελέτη των προοπτικών δημιουργίας συστήματος μεταφοράς επιβατών και φορτίων με σκάφη μεταξύ πόλεων και λιμανιών, με την παροχή ειδικών κινήτρων και διευκολύνσεων, για τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, την ελάττωση των εκπομπών CO₂, την αποσυμφόρηση οδικών αρτηριών, κλπ.

Ενθάρρυνση της ένταξης των Κυπριακών λιμανιών στο Δίκτυο EcoPorts - που επιδιώκει τη συνεργασία στην εφαρμογή περιβαλλοντικών πρακτικών και προτύπων στις καθημερινές τους εργασίες.

Οχήματα

Εγκριση εισαγωγής μόνο νέων λεωφορείων Euro 5. Πρόγραμμα εφοδιασμού παλαιών λεωφορείων με συστήματα φίλτρων για δέσμευση σωματιδίων άνθρακα και αναβάθμισης λεωφορείων Euro 4 για να πληρούν τα Euro 5.

Εισαγωγή σχεδίου δράσης για να διευκολυνθεί η χρήση περιβαλλοντικά φιλικών οχημάτων, όπως με σταθμούς φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα, σκούτερ και ποδήλατα.

Προγράμματα εκπαίδευσης οδηγών ταξί και λεωφορείων για τρόπους αειφόρας οδήγησης (ελάττωση θορύβου και ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εξοικονόμηση καυσίμων, ορθή πίεση των ελαστικών).

Περιορισμός Διακινήσεων Οχημάτων

Κλείσιμο του κέντρου των πόλεων τα Σαββατοκυριακά (π.χ. 9.30 - 12.30 και 15.30 - 18.30). Μπορούν να επιτρέπονται δημόσια και έκτακτης ανάγκης οχήματα, ταξί και αναπηρικά οχήματα αλλά με την τήρηση ορίου ταχύτητας. Συνδυασμός με τη συστηματική διοργάνωση κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Καθορισμός Ζωνών Χρέωσης Συμφόρησης, με την κατάλληλη τιμολόγηση της συμφόρησης που προκαλούν τα οχήματα που διέρχονται μέσα και γύρω από τα κέντρα των πόλεων κατά τη διάρκεια της ημέρας ή σε ώρες αιχμής, με την επιβολή προστίμου στους παραβάτες.

Ορισμός Περιβαλλοντικών Ζωνών. Χαρακτηρίζονται από το κλείσιμο ορισμένων περιοχών στα κέντρα των πόλεων σε οχήματα που δεν πληρούν συγκεκριμένα πρότυπα εκπομπών καυσαερίων, όπως εμπορικά, πετρελαιοκίνητα φορτηγά, λεωφορεία παλαιότερης τεχνολογίας, κλπ., ή ακόμα, ανοικτών μόνο σε καθαρά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης.

Πολιτική Στάθμευσης

Διαφοροποίηση των τελών χρέωσης στάθμευσης αλλά και των ποινών ανάλογα με την τοποθεσία ενός χώρου, όπως με τη σταδιακή αύξηση των τιμολογίων στάθμευσης από την περιφέρεια προς το κέντρο.

Μείωση του αριθμού των θέσεων στάθμευσης οχημάτων υπέρ των ποδηλάτων, των δημόσιων μεταφορών, των περιβαλλοντικά φιλικών οχημάτων και των ταξί.

Ειδικές διευθετήσεις και κίνητρα για την ενθάρρυνση περιβαλλοντικά φιλικών οχημάτων, όπως με τη δωρεάν στάθμευση.

Δημοτικά Οχήματα

Προγράμματα σταδιακής αντικατάστασης των δημοτικών οχημάτων με περιβαλλοντικά φιλικότερα (ηλεκτρικά, υβριδικά διαφόρων μορφών, χαμηλών εκπομπών).

Αγορά από τις δημοτικές αρχές ποδηλάτων και ηλεκτρικών οχημάτων ή σκούτερ για χρήση από δημοτικές υπηρεσίες.

Βελτίωση της ενεργειακής και περιβαλλοντικής αποδοτικότητας των υφιστάμενων δημοτικών οχημάτων, όπως με κεντρικό σύστημα διαχείρισης, εκπαίδευση των οδηγών για περιβαλλοντικά ευαίσθητη οδήγηση, εγκατάσταση συνεχώς αυτοκαθαριζόμενων φίλτρων εξώστ (*Continuously Regenerating Trap*), χρησιμοποίηση ελαστικών με μειωμένη τριβή κύλησης (*rolling friction*), κλπ.

Διακίνηση Πεζών

Ετοιμασία ολοκληρωμένων σχεδίων για περπάτημα χωρίς εμπόδια, όπως με ασφαλείς προσβάσεις σε διαβάσεις πεζών και εισόδους σε δημόσια κτίρια, μέτρα κυκλοφοριακής ύφεσης σε διασταυρώσεις και κοντά σε δημόσια ιδρύματα, κατασκευή πεζοδρομίων παντού, σύστημα σηματοδότησεων για τους πεζούς, ολοκληρωμένη συντήρηση πεζοδρομίων, καλό φωτισμό, καθαρούς και ασφαλείς δρόμους.

Ποδηλατοκίνηση

Ετοιμασία ολοκληρωμένων σχεδίων ποδηλατικής κινητικότητας σε επίπεδο αστικών συγκροτημάτων που να έχουν τα ακόλουθα, τουλάχιστον, συστατικά-

- χάρτη που να δείχνει το δίκτυο ποδηλατοδρόμων
- φιλικές επιφάνειες
- ποδηλατόδρομους ζωγραφισμένους στο οδόστρωμα σε δρόμους με όριο ταχύτητας μέχρι 30 χλμ/ώρα
- ποδηλατόδρομους που χωρίζονται από το οδόστρωμα σε άλλους δρόμους
- διαδρομές αναψυχής με το ποδήλατο μακριά από δρόμους
- δημοτικό σύστημα ενοικίασης ποδηλάτων

- διαφωτιστική εκστρατεία για τη μεγαλύτερη χρήση του ποδηλάτου
- εκπαίδευση μαθητών σε ασφαλή οδήγηση
- διευκολύνσεις στάθμευσης/ αποθήκευσης ποδηλάτων σε μεγάλα συγκροτήματα, αθλητικές εγκαταστάσεις, δημόσια κτίρια, τράπεζες, κλπ.
- κινητούς χώρους στάθμευσης για ποδήλατα σε σημαντικά γεγονότα
- οδηγίες/ πρότυπα για ποδηλατόδρομους σε νέους δρόμους
- επανασχεδιασμό βασικών δρόμων για να γίνουν φιλικοί στον ποδηλάτη (π.χ. έλεγχος ταχύτητας οχημάτων, ρύθμιση σηματοδοτών ώστε οι ποδηλάτες να μην υποχρεούνται να σταματήσουν στα κόκκινα φώτα, ρυθμίσεις προτεραιότητας σε διασταυρώσεις, άνοιγμα μονοδρόμων στους ποδηλάτες, ειδικό σύστημα σηματοδότησης για τους ποδηλάτες)

Δημόσιοι Ανοικτοί Χώροι- Πράσινο

Υιοθέτηση επιθυμητών δεικτών ανοικτών χώρων ανά δημότη (π.χ. έκταση, απόσταση, προσβασιμότητα).

Αξιοποίηση κατάλληλα χωροθετημένων χώρων που έχουν χαρακτηριστεί ως πάρκα/ χώροι πρασίνου αλλά ποτέ δεν ολοκληρώθηκαν, σε ανοικτούς χώρους αναψυχής γειτονιάς, με κατάλληλο φωτισμό και επίστρωση, εξοπλισμένους με παιδική χαρά, χώρους για ήπιες αθλοπαιδιές, περπάτημα και τρέξιμο, κατευθυντήριες γραμμές για συντήρηση και ενθάρρυνση πρωτοβουλιών υιοθέτησής τους από τους γείτονες.

Εντοπισμός ρυπασμένων ή μολυσμένων χώρων, αξιολόγηση της κατάστασης, ετοιμασία κατευθυντήριων γραμμών αποκατάστασης, δημιουργία ειδικού αναπληρούμενου ταμείου χρηματοδότησης σε συνεργασία με την Κυβέρνηση και τον ιδιωτικό τομέα.

Υιοθέτηση Παγκύπριας Πρωτοβουλίας για Ασφαλείς Δημόσιους Χώρους- φυσικές βελτιώσεις, βελτιωμένη αστυνόμευση, αντιμετώπιση δημόσιων οχλήσεων και βανδαλισμών.

Βελτίωση δρόμων και πεζοδρομίων με την προσθήκη νέου πρασίνου και δημιουργία μικρών δημόσιων πλατειών σε κάθε γειτονιά/ ενορία.

Ανάπτυξη και διαχείριση προγραμμάτων για τη διαφύλαξη των αποθεμάτων δέντρων στους δρόμους, τα πάρκα αλλά και σε ιδιωτικά τεμάχια (π.χ. ψηφιακό

μητρώο δέντρων) και ετοιμασία κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση δέντρων.

Καταγραφή και αξιολόγηση του περιβαλλοντικού και οικολογικού πλούτου που υπάρχει στις αστικές περιοχές και ετοιμασία προγράμματος διαχείρισης/ανάδειξής του.

Εγκαθίδρυση ετήσιου διαγωνισμού για τη βράβευση της καλύτερης εσωτερικής αυλής και την κατάλληλη προβολή της.

Προγράμματα σύνδεσης των νέων με το αστικό περιβάλλον ώστε να αποκτηθούν πραγματικές εμπειρίες για όλα τα παιδιά με την επαφή τους με το χώρο, εντάσσοντας στο εκπαιδευτικό σύστημα τη διδασκαλία και τη μάθηση σε υπαίθριο χώρο μέσα στις πόλεις.

Διαχείριση Αποβλήτων

Μελέτη της υιοθέτησης συστημάτων «Pay as You Throw», στηριγμένων στην αρχή της καταβολής των τελών με βάση την επιβάρυνση που προκαλείται από τα απόβλητα, όπως μετριέται με τον όγκο ή το βάρος ή τη συχνότητα περισυλλογής των οικιακών αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το κόστος, η παράλληλη προσφορά συστημάτων ανακύκλωσης, η αποφυγή δυσμενούς επηρεασμού ευπαθών ομάδων όπως νοικοκυριών με πολλά άτομα, η δυνατότητα ελέγχου των παράνομων απορρίψεων, κλπ.

Ουσιαστική επέκταση προγραμμάτων ανακύκλωσης σε όλες τις δημοτικές αρχές, σε συνεργασία με σχετικά προγράμματα του ιδιωτικού τομέα και δημόσιων υπηρεσιών.

Στήριξη στα σχέδια ανακύκλωσης των σχολείων, όπως με τη δωρεάν προμήθεια κάδων.

Εγκατάσταση δοχείων συλλογής άχρηστων μπαταριών σε όλα τα δημοτικά κτίρια, σε συνεννόηση με τον οργανισμό που προωθεί το σχετικό σύστημα ανακύκλωσης.

Υιοθέτηση πολιτικής για την ανακύκλωση των αποβλήτων και επιβολή κατάλληλων όρων στις σχετικές άδειες κατά τις μεγάλες εκδηλώσεις στις πόλεις, όπως συναυλίες και αθλητικοί αγώνες.

Ενθάρρυνση της λιπασματοποίησης στο σπίτι, με την επιδότηση της αγοράς κατάλληλων κάδων.

Κατανάλωση Νερού

Παροχή κινήτρων σε ιδιοκτήτες υποστατικών για να αντικαταστήσουν με σύγχρονα, πιο αποδοτικά μοντέλα ή άνυδρα μοντέλα ή ελεγκτές ροής, παλαιές τουαλέτες, κεφαλές ντους, ουρητήρια, πλυντήρια, παγομηχανές.

Προγράμματα εξοικονόμησης νερού στις δημοτικές εγκαταστάσεις/ δραστηριότητες και εγκατάσταση συστημάτων επαναχρησιμοποίησης γκρίζων νερών στα υποστατικά.

Διαμόρφωση εγχειριδίων για τα νοικοκυριά για τους πιο αποδοτικούς τρόπους φύτευσης, ποτίσματος κήπων και κατανάλωσης νερού.

Υιοθέτηση δημοτικής κηπουρικής πολιτικής στηριγμένης σε φυτά που κάνουν αποδοτική χρήση του νερού και στην ανάκτηση και χρήση του νερού της βροχής.

Περιβαλλοντική Διαχείριση

Εθελοντικές συμφωνίες με μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις που προκαλούν κυκλοφοριακό φόρτο ή απόβλητα ή καταναλώνουν ενέργεια ή νερό για υιοθέτηση πρωτοβουλιών και κωδίκων συμπεριφοράς για την απάμβλυνση των προβλημάτων, στα πλαίσια προγράμματος για την κοινωνική υπευθυνότητα των επιχειρήσεων.

Προώθηση της διαδικασίας συμμετοχής στο Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Ελέγχου για όλες τις υπηρεσίες των Δήμων, καθώς και της εξασφάλισης του Οικολογικού Σήματος για τη δομή και τις λειτουργίες της όλης διαχείρισης των Δήμων.

Πράσινες Δημοτικές Αγορές

Υιοθέτηση στόχων και στρατηγικής για πράσινες δημοτικές προμήθειες, όπως για-

- πιστοποιημένη αειφόρο ξυλεία για ξυλουργικές εργασίες
- χαρτικά με ένδειξη "φιλικά προς το περιβάλλον" (π.χ. ανακυκλωμένο ή από βιομηχανικά δάση ή από προμηθευτές με εγγραφή ISO14001 / EMAS)
- λίπασμα ελεύθερο από τύρφη
- αγορά ηλεκτρικής ενέργειας για οδικό φωτισμό από ανανεώσιμες πηγές
- φωτογραφικό και φωτοαντιγραφικό χαρτί
- υλικά και υπηρεσίες καθαρισμού
- υφάσματα
- γραφική ύλη
- έπιπλα γραφείου
- φωτιστικά σώματα και λαμπτήρες
- ενεργειακή αποδοτικότητα για νέα κτίρια και ανακαινίσεις
- ενεργειακά αποδοτικό ηλεκτρονικό εξοπλισμό (π.χ. διακομιστές, υπολογιστές, εκτυπωτές, οθόνες)
- καυστήρες
- μεγάλες συσκευές
- ψύκτες νερού
- αυτόματα μηχανήματα τροφίμων και ποτών

Περίληψη όρων στα έγγραφα προσφορών ότι όλα τα κατασκευαστικά έργα που γίνονται για ένα Δήμο θα γίνονται από τους αναδόχους με ψηλές προδιαγραφές περιβάλλοντος, ενέργειας και φυσικών πόρων, πιστώνοντας, επίσης, προσφορές για την παροχή πιο φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων ή υπηρεσιών.